

Azyl, migrace a Evropská úmluva o lidských právech

Seminář pro soudce správních
soudů a jejich asistenty

Kateřina Radová

Co nás čeká

Určování věku migrantů na hranici zletilosti

Udělování a neudělení pobytu

po dobu 15 let kvůli procesnímu ping-pongu

osoba s postižením; nedostatečný příjem

Vyhoštění z důvodu páchání trestné činnosti

Vyhoštění a zásada *non-refoulement*

Aktuální otázky – ČR a velký senát Soudu

Určování věku migrantů

F. B. a ostatní proti Belgii, č. 47836/21, 6. 3. 2025

Stěžovatelka z Guineje, dle neověřené kopie rodného listu 16 let, kvůli pochybám neprodleně odkázána na lékařské vyšetření – kostní testy ruky, zápěstí a klíčních kostí

Význam:

— Absence informovaného a svobodného souhlasu s kostním testem

- Brožura o průběhu testů
- Pouze možnost vyjádřit svůj názor, nemožnost odmítnutí
- Neuvedení spolehlivosti testů s možnou odchylkou

— Provedení kostních testů jako nejzazší opatření

- Až po lékařském vyšetření vyslechnuta speciálně vyškoleným pracovníkem

Porušení procesních záruk dle článku 8 Úmluvy

M.H. a S.B. proti Maďarsku, č. 10940/17, 22. 2. 2024

Zajištění stěžovatelů i po dobu 2-3 měsíců poté, co změnili svoje původní prohlášení o věku a nově uvedli, že jsou nezletilí, bylo svévolné

Odůvodnění:

— Tvrzení o nezletilosti nelze bez dalšího odmítnout

- Nutnost vhodných a včasných opatření k určení věku
- Mohou existovat legitimní důvody pro uvedení špatného věku
- Přenesení důkazního břemene na stěžovatele problematické

— Nedostatečné odůvodnění rozhodnutí o prodloužení zajištění

- Proč nebyla použita méně omezující opatření – zajištění další 2-3 měsíce
- Absence posouzení, zda průtahy určování věku byly nezbytné

Porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy – vnitrostátní orgány se dostatečně rychle nezabývaly tvrzením nezletilosti; pokračující zajištění nebylo v dobré víře

A. C. a proti Francii, č. 15457/20, 16. 1. 2025

Stěžovatel bez dokladů původem z Guineje, který tvrdil, že je nezletilým; pochybnosti o jeho věku na základě vzhledu a komunikace; testy na 18 let

Odůvodnění:

- Vnitrostátní právo obecně poskytovalo procesní záruky, ALE
 - Před ESLP otázka, zda dodrženo i v praxi
- Byl stěžovatel dostatečně informovaný?
 - Závěry rozhodnutí o posouzení věku nebyly stěžovateli komunikovány
 - Lékařská zpráva rovněž nebyla komunikována
 - Lékařská zpráva neobsahovala možnou odchylku
 - Rozhodnutí nedostatečné odůvodnění, proč již dále neměl být považován za nezletilého

Porušení procesních záruk dle článku 8 Úmluvy

Neudělení pobytu po dobu 15 let
kvůli procesnímu ping-pongu

Sahiti proti Belgii, č. 24421/20, 9. 10. 2025

Čekání na rozhodnutí o žádosti o povolení k pobytu ze zdravotních důvodů po dobu 15 let kvůli precesnímu ping-pongu mezi cizineckým úřadem a správním soudem; stěžovatel původem z Kosova s vážnými zdrav. potížemi

Odůvodnění:

- Dlouhotrvající nejistota ohledně možnosti regularizace pobytu cizince
 - Oprávněn podat žádost dle vnitrostátního práva = legitimní očekávání, že jeho žádost bude vyřízena v řádném čase s cílem omezit dobu jeho nejistého postavení
 - Od roku 2010: 9 rozhodnutí, 6 zrušeno soudem, zbylé vzaty zpět
 - Některé zrušeny i pro nerespektování závěrů vyššího soudu
- Není úlohou ESLP aby určil, zda mají mít soudy v takovém případě pravomoc rozhodnutí zrušit

Porušení článku 8 Úmluvy

Právo na sloučení rodiny

Povolení pobytu dospělé osobě se zdravotním postižením

Martinez Alvaro proti Nizozemsku, č. 4470/21, 10. 12. 2024

Zamítnutí žádosti o povolení dlouhodobého pobytu v Nizozemsku za účelem sloučení rodiny dospělé osoby s mentálním postižením s jeho dospělými sestrami

Odůvodnění:

— Nesprávně posouzena otázka **existence rodinného života**

- Mezi dospělými osobami pouze pokud DALŠÍ PRVKY ZÁVISLOSTI
- Posouzení na základě všech skutečností, jež nastaly PŘED DATEM, KDY ROZHODNUTÍ O ŽÁDOSTI O SLOUČENÍ RODINY NABYLO PRÁVNÍ MOCI
- Po smrti rodičů žije od roku 2015 se svými sestrami v Nizozemí - vnitrostátní orgány přihlížely jen k situaci před rokem 2015

— Nedošlo k vyvažování dotčených zájmů

- Skutečnost, že rodinné vazby se rozvinuly v době, kdy nebyl jistý imigrační status, bude faktorem ke zohlednění v rámci nastolování spravedlivé rovnováhy – NE vliv na existenci rodinného života

Porušení článku 8 Úmluvy

Nepovolení pobytu otci postiženého dítě pro
nenaplnění podmínky dostatečného minimálního příjmu

Siles Cabrera proti Španělsku, č. 5212/23, 17. 7. 2025

Zamítnutí povolení k dlouhodobému pobytu otce dítěte se zdravotním postižením, který žil na území 13 let bez regularizovaného pobytu před tím, než požádal o povolení, a byl tolerován

Odůvodnění:

- Q: Zda by neudělení specifického pobytu porušilo jeho práva dle čl. 8
 - Nebyla bezprostřední hrozba vyhoštění
 - Tolerovaný pobyt na území neopravňuje cizince k pobytu na území
- Zamítnutí povolení z důvodu nesplnění dostatečného příjmu OK
 - Legitimní důvod – ochrana hospodářského blahobytu = široký prostor pro uvážení
 - Odmítnutí argumentu, že nemohl pracovat z důvodu péče o svého syna

Neporušení článku 8 Úmluvy

Vyhoštění z důvodu páchání trestné činnosti

Článek 8 Úmluvy

Článek 8 Úmluvy

Každý má právo na respektování soukromého a rodinného života

Zásada:

Úmluva nezaručuje cizinci právo usadit se v určité zemi. Smluvní strany proto mohou rozhodnout o vyhoštění a případně zakázat další pobyt legálně pobývajícího cizince, tj. usazeného migranta, ze svého území, nesmí tak však činit svévolně, neboť vyhoštěním může dojít k zásahu do práv chráněných článkem 8 Úmluvy.

Vyhoštění a článek 8 Úmluvy

— 5-ti stupňový test

- Rodinný nebo soukromý život, zásah, zákonnost
- Legitimní cíl (sledování „hospodářského blahobytu země“ / „předcházení nepokojům a zločinnosti“)
- Nezbytnost v demokratické společnosti / přiměřenost

— Relevantní faktory

- Ve věci *Üner proti Nizozemí* (č. 46410/99, rozsudek velkého senátu ze dne 18. října 2006, § 54–60) Soud formuloval kritéria, která je nezbytné zohlednit pro posouzení, zda byla dodržena spravedlivá rovnováha mezi zájmy státu a zájmy jednotlivce na ochraně jeho soukromého a/nebo rodinného života
- DALŠÍ KRITÉRIA?

— Dlouhodobě usazený migrant

- potřeba velmi vážných důvodů pro vyhoštění (*Maslov proti Rakousku*, č. 1638/03, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2008, § 75)

— Procedurální závazek – Účinná ochrana?

- povinnost, aby vnitrostátní soudy dostatečně podrobně odůvodnily svá rozhodnutí ve světle kritérií plynoucích z judikatury Soudu (*El Ghatet proti Švýcarsku*, č. 56971/10, rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, § 47).

Procedurální přístup - příklad Dánska

Od září 2023: 5 rozhodnutí o porušení vs. 7 neporušení čl. 8 Úmluvy

Co hrálo roli?

— Posouzení všech aspektů dle judikatury Soudu

- Závažnost trestného činu, role stěžovatele v páchání TČ, rodinný život
- Délka re-entry banu a zda mohl očekávat hrozbu vyhoštění

Zajímavé

— *Al-Habeeb proti Dánsku vs. Sharafane proti Dánsku*

- Délka zákazu návratu dle realističnosti možného legálního návratu do země

Článek 3 a *non-refoulement*

Zásada *non-refoulement*

Článek 3 Úmluvy

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

Zásada:

Smluvní strana nesmí vyhostit cizince do země, pokud existují závažné důvody se domnívat, že by mu zde hrozilo skutečné nebezpečí špatného zacházení, které by bylo v rozporu s článkem 3 Úmluvy. V takovém případě z článku 3 vyplývá povinnost státu cizince do takové země nenavrátit.

Zásada *non-refoulement*

Shrnutí základních zásad:

— *J. K. a ostatní proti Švédsku*

— č. 59166/12, rozsudek velkého senátu Soudu ze dne 23. srpna 2016, §§ 77–105

— *F. G. a ostatní proti Švédsku*

— č. 43611/11, rozsudek velkého senátu ze dne 23. března 2016, § 111–127

— *M.K. a ostatní proti Polsku*

— č. 40503/17, rozsudek ze dne 23. července 2020

A. B. a Y. W. proti Maltě, č. 2559/23, 4. 2. 2025

Nařízení vyhoštění stěžovatele, ujugurského muslima, do Činy 6 let poté (2016-2022), co mu byla zamítnuta žádost o MO bez nového posouzení možného nebezpečí v zemi původu

Odůvodnění:

- Povinnost provedení *ex nunc* posouzení nebezpečí v zemi původu
 - Hodnocení nebezpečí v daném případě pouze kopírovalo odůvodnění z šest let starého rozhodnutí o zamítnutí azylového žádosti = „after a considerable time“
 - ESLP: „not a mere rubber stamp of any prior asylum decision“
- Nedostatečné posouzení skutečného nebezpečí
 - Podmínkou není předchozí pronásledování; možnost vnitřního přesídlení podmíněna proveditelností
 - Měli informace, že možným členem systematicky pronásledované skupiny osob

Porušení článku 3 Úmluvy v případě vyhoštění bez *ex nunc* posouzení

H. T. proti Německu a Řecku, č. 13337/19, 15. 10. 2025

Okamžité navrácení žadatele o azyl původem se Sýrie po překročení rakousko-německých hranic do Řecka v roce 2018 na základě bilaterální dohody mezi Německem a Řeckem

Odůvodnění:

- Souhlas s návratem nebylo možné považovat za dobrovolný a informovaný
 - Navrácen v řádu hodin, rozhodnutí před nástupem do letadla, bez přístupu k právníkovi
- Neposouzení účinnosti azylového řízení a přijímacích podmínek v Řecku
 - Doporučení EK z roku 2016 – možné postupné navracení, ale obecná situace nedostatečná
 - Německo si nevyžádalo individuální záruky + záruky neobsahovala ani bilaterální dohoda

Porušení procesních povinností plynoucích z článku 3 Úmluvy

Azyl, migrace, Česká republika a velký senát

Imigrační detence rodin s nezletilými dětmi

V. N. a ostatní proti ČR – žádost o vydání předběžného opatření Soudu

- Zajištění za účelem předání do Chorvatska na základě Dublinu
 - Rodiny s dětmi ve věku od 3 do 17 let
 - V době žádosti 65 dní zajištění v zařízení Bělá-Jezová
- Odůvodněné zamítnutí žádosti ze strany Soudu
 - Stěžovatelé nerozporovali podmínky v zajištění – poukazovali pouze na věk dětí, délku zajištění a obecný dopad zajištění na děti
 - ESLP: „No imminent risk of irreparable harm“

ALE to neříká nic o tom, zda v souladu s Úmluvou – ESLP?

Aktuálně běžící řízení před Výborem pro práva dítěte

Instrumentalizovaná migrace na hranicích – velký senát

C. O. C. G. a ostatní proti Litvě, č. 17764/22

H. M. M. a ostatní proti Lotyšsku, č. 42165/21

R. A. a ostatní proti Polsku, č. 42120/21

— ČR intervenovala jako třetí strana

— Čím zajímavé?

- Otázka jurisdikce na hranicích a v jejich blízkosti
- Vztah čl. 4 Protokolu č. 4 (kolektivní vyhoštění) a článku 3 Úmluvy (non-refoulement)

Děkuji za pozornost

Kateřina Radová

katerina.radova@msp.gov.cz

